

Az Újság

politikai, társadalmi, közgazdasági és irodalmi napilap

Hirdetést a nap bármely szá-
kában felvesz a kiadóhivatal

Szerkesztőség és kiadóhivatal: SALONTA (NAGY-
SZALONTA), PIATA UNIRII (TOLDI-TÉR) 13. sz.

Szerkesztésért felelős:
G A Á L S Á N D O R

Oroszország háborúra készül

A »Revue de deux Mon-
des« című nagy francia folyó-
irat egyik legutóbbi számá-
ban Oroszországról rendkívül
érdekes cikket közöl, amely
végeredményében odakövet-
keztet hogy Oroszország há-
borúra készül.

Hát lehet és igen való-
színű, hogy száz százalékgig
igaza van, legalább is arra
mutat az, ahogyan fegyver-
kezik.

Május elseje Oroszország-
ban a munka és béke napja.
Természetesen ilyenkor a
nemcsak a nagy központok-
ban, aminő Leningrád, vagy
Moszkva, hanem valamennyi
városban, nagy ünnepek
vannak, amelyeken katonai
felvonulásokat rendeznek.

Moszkvában erre az ünne-
pélyre meghívták az idegen
hatalmak képviselőit és ka-
tonai attaséit is. Oroszország
pedig felvonultatta fegyveres
alakulatait.

A bámulatos nagyszerűség-
gel felszerelt lovasság és gya-
logság, mély benyomást gya-
korolt nemcsak Vorosilorra,
a Szovjet hadügyi népbizto-
sára, hanem a külföldi diplo-
matákra is.

A diszmenet után erős
tankosztatok következtek, —
amelyeket traktorokra és
catterpillérekre szerelt ágyuk
követek.

Aztán a levegőben száz-
számra keringő nagy és ki-
csi bombavető és harci repü-

lőgépek mind a Szovjet ka-
tonai erejét mutatták.

Az Isvestiából vette a nagy
francia folyóirat cikkét, amely
azzal fejezi azt be, hogy az
orosz hadsereg katonai szem-
pontból a legmodernebb tech-
nikai és kémiai eszközökkel
van felszerelve. Persze, mód
felett elítéli a fegyverkezést
s azzal fejezi be a közle-
ményt, hogy az oroszok első
támadásainak Lengyelország
és Románia van kitéve.

A Revue des deux Mondes
elfelejtett a fenti cikk után
mindjárt egy másik közle-
ményt leköszölni, ha mindjárt
minden kommentár nélkül is.

Nem kellett volna egyebet
megírni, mint melyik állam-
nak mennyi repülőgépe,
ágyuja s más ilyen játéksze-
re van. Ha ehez például hozzá-
adta volna azt is, hogy mennyi
erődöt építettek az utóbbi 10
év alatt, hát egészen teljes
lett volna a kép.

Igazán ellehetett volna mon-
dani, hogy nem igen van
mit egymás szemére hányni.

Oroszország kétségtelenül
készül egy nagy leszámó-
lásra, ami természetes is.
Egyedül áll a világban, a
maga 150—160 milliós töme-
gével egy tizszer annyit ki-
tevő polgári társadalommal
szemben, amelyet ma féreg
rág és szörnyen beteg.

Vagy Oroszország fog el-
pusztulni, vagy pedig a mai
társadalom fog elpusztulni.

És ezelőtt a nagy harc
előtt Románia három drága
esztendő veszített el haszta-
lanul, amely idő alatt felkel-
lett volna állig készülni, ha
megakarja helyét állania a
nagy harcban.

Dehát ennél sokkal fonto-
sabb volt a nemzeti paraszt
pártnak, hogy tagjait juttassa
zsiros kereseti lehetőségekhez
majd pedig felesleges és min-
den haszonnélküli törvénye-
ket gyártson s végül úgy el-
adósítsa az országot, hogy
alig látszunk ki belőle.

Hogy ráadásul lejáratták
az ország tekintélyét külföl-
dön, az már ráadás volt.

A szerencsétlen és nem
kellő időben csinált stabilizá-
cióval teljesen megölték a
gazdasági életet.

Akkor stabilizáltak, amikor
arra még nem volt szükség,
mert volt pénz.

Hanem most már lenne
igazi nagy szükség inflációra,
amikor már nem lehet meg-
csinálni.

Ennek oka aztán az, hogy
az elégedetlenség napról-
napra nő. És Oroszország fő-
képpen erre alapít, úgy nál-
lunk, mint Lengyelországban.

Hát ez a rideg helyzet s
aligha hisszük, ha van, aki
örülne neki.

„O“

A német államférfiak Olaszországban

Mussolini viszonzni fogja a látogatásokat

Németország vezető politi-
kusai sorba látogatják az
európai államok fővárosait s
személyes tárgyalások útján
akarják meggyőzni a világot
arról, hogy ez az állapot
tarthatatlan és feltétlenül jó-
vátételre szorul.

E látogatási sorozat során

került most Olaszországra a
sor.

Az olasz kormány fel-
tűnően szívélyesen fo-
gadta Brüninget és
dr Curtiust.

Brüning szombaton dél-
után 6 órakor kihallgatáson
jelent meg a Pápánál.

Hajón tér vissza a két amerikai repülő

Istanbulból jelentik: A két
amerikai aviatikus, akik Ame-
rikából egyenesen Törökor-
szágba repültek, hajón tér

vissza Amerikába.

Ma Marseilleba utaznak,
ott hajóra adják fel a repülő-
gépet.

Közkivánatra!

Hogy mindenki megnézhesse, ma 9-kor utoljára

TROICA

a legszebb, leghatalmasabb orosz dráma 11 felvb.

Közkivánatra!

Olvasóinkhoz

Igen kevesen vannak, akik tudják, hogy honnan erednek a város határában levő határrész elnevezések, mint Barmod, Keszi, Simonkerék stb.

Bizony ezek a régi világban virágzó helységek voltak, amelyek a török és más háborús korszakok alatt nyomtalanul eltűntek a föld színéről.

Megmaradt s várossá fejlődött csupán Szalonta, amelyik pedig annak idején a legigénytelenebb volt.

Hermann Géza, nyugalmazott városi irodafőnök, átnézte a város régi irattárát, valamint alkalma volt egyéb, régi iratokat is tanulmányoznia s úgy, ahogy módjában állott, feldolgozta a szerzett anyagot.

Ő volt szíves kutatásainak eredményét rendelkezésünkre bocsájtani mi pedig olvasóinknak akarunk szolgálatot tenni akkor, amidőn leközzöljük.

Történelmi fejték Szalonta körül

— Értekezés —

Irta: HERMANN GÉZA

Szalonta város terjedelmes határa az egykor benne létezett községek csendes temetője. Itt porlanak: Keszi, Bagd, Mezőgyarak, Mazópanasz, Simonkerék, Nagy és Kisvásári, úgy Ebej falnak, továbbá a nagyváradi latin szertartású püspökségnek itteni volt nagy uradalma, a területén létezett Kölesér, Péterháza, Barmód, Szil, Andacs, Atyás, Patafája, s Pataósi községekkel. Legtöbbnek helyét is elengedte az ekevasa s alig tudható, hol állottak; másoknál meg csak a helynevezet sejteti, hogy ott egykor vár, avagy templom létezett. Amazoknak úgy, mint emezeknek történetét az utókor csaknem elföldeli már, pedig ez egykor lakott helyek a letűnt idők kultúr-világáról regélnek. A nagy temetőben ez elfeledett sírokat járjuk sorba s a multak gyászfatyolát föllebentve, hallgassuk meg, mit mond a közöttük bolyongó emlékezet...

I. A határbeli községek története

1. KESZI

A községek — alakulásához — mezős és rétséges volta miatt nevezhették el lakói Keszi-nek, amely ősi magyar szó ma már használatban nincsen s a rét szóval azonos értelmű. A falu a Borbély ér mellett feküdt, mint községet a „Várad Regestrum” (1365-ből) említi, politikailag a köleséri várispánsághoz, egyházilag a köleséri főesperesekhez tartozott s lakói várjobbágyok voltak.

Az 1241 évi tatárjárásakor elpusztult s a köleséri várispánság megszűntével, mint korona-birtok királyi adományozás folytán nemesek kezébe került. 1440-ben a Szepessy, Péresi s Pocsai család-

doknak, sőt 1447 évben a törökverő Hunyady Jánosnak is volt itt részbirtoka, aki azt Szepessy László és Pocsay Lászlónak adományozta a Vásári községbeli jaeival együtt, azonban Bertalan váradi kanonok és Rajthy Péter homo regius (király embere) a birtokba iktatásnál ellent mondással találkozott. (Lásd Bunyitai Vince: a váradi püspökség története II k. 201 lap)

1474 évben a községet Ali Oglu szendrői basa török hadai elpusztították, utóbb újra épült, azonban régi birtokosai helyett az 1552 évi porta összeírásban már újakat találunk. Ekkori birtokos nemesek: Tobóli Ferenc 2. Vásári László 3. Vizesi János 4. Hegyi Gergely 3 és fél. Horváth János 3 és fél. Toldi Mihály (de Salonta) 4 és fél portával, tehát a község 17 és fél kapustelekkal birt, ami kisebb voltát tanúsítja.

1562 évben az aradmegyei Csáffi család is birt itt részbirtokkal

(Lásd Márhi Sándor: Aradváros és Aradmegye története I k. 294 lap.)

1598. márc 10 én kelt adomány levél szerint Keszi Báthory Zsigmond fejedelem Toldi Istvánnak (:de Salonta:) és Ugrai Györgynek (:de Várad:) Biharmegye alispánjának adományozza s a birtokba iktatáshoz homo regius-nak kinevezvén Toldi Albertet (de Nagyfalu.) A Toldi Istvánnak jutott részt 1606-ban még az özvegyé lett Toldi Istvánné Bánfi Klára bírja, kinek képviselőben Keszi Bertalan tisztartó jelen volt Körösszegezen a szalontai hajduknak a köleséri pusztába történt birtokba-iktatásánál.

1598 év őszén Várad sikertelen ostromáról visszavonuló Mohamed vezér török hordái a falut kirabol-ták s elpusztították, többé az föl sem épült.

1625 évben a már Keszi pusztát a szalontai hajduk a Percsy Balogh s Rhédei családoktól megvásárolták s ezen vételt Bethlen Gábor

fejedelem jóváhagyta. Miután az okirat a háborúk zivatarában elveszett. Ezen birtok birtoklása s tulajdonában I Rákoczy György fejedelem 1631 febr. 8-án kelt új adomány-levelével a szalontaiakat megerősíti. (Lásd Gyulafehérvári Káptalan: Liber Regius 16 folió 154.)

1724-ben e pusztára 50 szalontai nemes költözött ki s itt új községnek iparkodtak alapját megvetni. E község-alapítást azonban a vármegye nem engedélyezte s Buday István alispán rendeletére 1726 dec 8-án megjelent Sobrik István megyei csendbiztos, Győri Gáspár megyei esküdt 50 Montecuculli ezredbeli lovassal, valamint Madarász-és Homorogról hajtott jobbágyakkal, akik a házakat fölgyújtották, másnap pedig földig lerombolták. (L. Rozvány Gy. Nagyszalonta története I k. 105 lap.)

Keszi község határa ma a város határ egyik dűlője e nevezettel.

Folyt. köv.

Rendellenes az időjárás

Közel száz év óta nem volt ilyen forró nyár

Az árnyékban meghúzódó hőmérő 38 Celsius fokot mutat, a szél meg szerencsénkre ugyancsak fu, s hozza magával a forró déli levegőtömeget, amely Afrika sivatagain vált forróvá.

Mindenki felsóhajt, hogy tűrhetetlen meleg van s még az okatlan állat is árnyékban keres menedéket.

SZÁZ ÉVE

körül nem volt ilyen abnormális időjárás, azt mondják a meteorológusok s igen valószínű, hogy igazuk is van.

Szalontán élő öreg emberek állítják, hogy fiatal gyermekkorukból emlékeznek arra, hogy ilyen forró nyár volt, de akkor legalább rendszeresen esett az eső.

Az 1931-es esztendő csapadékban nagyon szegény volt. A télen alig-alig esett egy kis hó, vagy eső. A hideg tél ellenben belenyúlt a tavaszba. Már azt hittük, hogy sohasem fog meleg lenni, amikor aztán egyszer április végén a nyakunkba szakadt, minden átmenet nélkül, a kánikula. Ez azóta, alig egy-két napos megszakítással, állandóan tart.

MINDEN KISZÁRAD

minden elpusztul ebben az elviselhetetlen hőségben. A tengeri, a burgonya satnya. Senyved. A paradicsom szépen pirosodik ugyan, de rothad le a tövén. A gyümölcsféléit ellepte a sok féreg.

Semmire és senkire nem jó ez a hosszantartó, forrósággal alaposan bélelt szárazság.

Pedig nem lesz érdektelen tudni, hogy ez még langyos, tavaszi me-ldg azokhoz képest, amilyen mele-

gek ilyenkor Afrika pusztáiban vannak.

A fák, a rőt sivatag sziklái 100 fokon felül felmelegednek, úgy, hogy a vasfazékban levő víz, ha reá tszik, — elkezd forrni. A homok olyan forró, hogy felégeti a bőrt. Emellett a szél fúj és hordja a homok felleget. Valóságos kis hegyeket épít egy-egy helyen.

Aki elakarja képzelni, gondoljon vissza a péntek esti szél viharra, amely olyan por tömeget kavart fel, hogy hogy egyetlen lépésnyire sem lehetett látni.

Természetesen ez a vihar apró gyermeki játék azokhoz.

A tayfun házakat emel fel s dob odább. Egész háztetőket szed le s elviszi pár száz méter magasra, a kisebb folyami hajókat pedig egyszerűen kiteszi a partra.

A KILÁTÁSOK

egyáltalán nem biztatók. Általános, ugynevezett országos esőzésre semmi kilátás nincsen. Helyi ziva-

mindazzal, amiket elmondtunk.

De abban is, hogy hideg, kemény télre van kilátásunk. Még az is lehetséges, amint mondják, hogy olyan telet fogunk elérni, amikor a fák pattogzanak fel s a levegőben repülő madár megfagyva hull majd le. S ha arra gondolunk, az jut eszünkbe, milyen jó lenne fele meleget eltenni januárra, illetve februárra.

Megnyílt

a nemzetközi diákkongresszus Színájában

Bukarestből jelentik: A diákok XIII.-ik nemzetközi kongresszusát tegnap ünnepélyes keretek között nyitották meg.

Károly király képviselőjében, aki védnöke a kongresszusnak, Condeescu ezredes szárnysegéd nyitotta meg a kongresszust.

Utána Chiricescu közoktatásügyi vezérfelügyelő üdvözölte a megjelenteket. Majd a diákok Károly királyt éltették s kérték Condeescut, hogy tolmácsolják a diákok hódolatát Öfelségénél.

Szinaja város nevében a város polgármestere üdvözölte a vendégeket.

A ref. leányok

Ma d. u. fél 7 órakor össze-jövetelt tartanak.

Tip. „GAÁL ÉS TARSA” nyomdáj Salonta.

Mercur cipőszalon
készítményei eddig nem létező olcsó árban kapható
NAGY ISTVÁN
divatruházában!

tarok lehetségesek. Ha pedig augusztusból, — amely mégis általában véve, a nedves hónapok közé tartozik, — nagyobb esőzések nélkül kimegyünk, szeptemberben már nem számíthatunk tartósabb, kiadósabb esőre, mert szeptember rendszerint esőtlen, száraz.

A meteorológiai intézetek jóslatai nagy általánosságban megegyeznek

Nagy izgalom Berlinben

Agyonlöttek két rendőrkapitányt - Merényletet követtek el a hallei gyors ellen - Revolveres dörrenések között folyik a népszavazás

Berlinből jelentik: Az országgyűlés feloszlata tárgyalás elrendelt népszavazás tegnap folyt le. Az egész Poroszországot óriási izgalom őrítette meg, amely különösen Berlinben érte el tetőpontját.

Az eseményekről úgy adjuk sorrendben a kiadott hivatalos jelentéseket, amint azt vennünk sikerült.

Jüttebrig mellett a hallei gyors ellen merényletet követtek el. A sint mintegy kétezer méter távolságon felrobbantották.

A robbanásnak olyan ereje volt, hogy még a távoli állomáson is meghallották.

A gyorsvonat vezetője nem vette észre a sötétben.

Kilenc kocsi kisiklott s bámulatos csodaképpen három súlyosan s 23 könnyebben sebesültek meg, pedig a kilenc kocsi lefordult a sinről s belezuhant a vasuti töltés melletti mélységbe. — Halott nincsen.

A robbanás helyszínén, az egyik telefonpóznán az Angri című lap egyik példányát találták felfüggesztve, amelyen vörös betűkkel a következő szavak voltak írva: „Merenylet!” „Vigyázat!”

Wittenburgból segélyvonalat küldtek a helyszínére.

Az ország különböző részeiből a legmegnyugtatóbb jelentések érkeznek be. Kisebb incidensekről eltekintve, a népszavazás rendben folyik.

A beérkező jelentésektől az is megállapítható, hogy a radikális pártok nem tudják összehozni a feloszlathoz szükséges többséget.

A pártok, álláspontjuk győzelemre juttatása céljából, óriási erőfeszítést fejtenek ki.

Egyesek a hirdető oszlopok tetejére ragasztják plakátjaikat. Mások meg felgyújtják az oszlopokat, amelyek a villanyvezeték transzformátorait is tartják. Így egész városrészek kerülnek sötétbe Berlinben.

Az egyik magas oszlop tetejére

szovjet lobogót tűztek ki, amelyet tüzoltók távolítottak el.

A házakat, falakat tereket vörös feliratokkal festik be. A rendőrség 48 embert tartóztatott le, az ilyen propagandáért.

A szavazás Berlinben 2948 helyen folyik.

Nicholsel angol hírlapíró, a Zeit Express munkatársát, aki az egyik szavazó helyiség előtt, fénykép felvételt akart csinálni, a kommunisták félholtra verték.

A jütteborgi vonatmerényletének elfogatására 30.000 márka jutalmat tűztek ki.

A vasuti pályákat erős biztonsági osztagok őrik.

Az éjszaka a Bülon téren nagycsoport ember verődött össze. A rendőrség felakartá oszlatni. Az egyik mozgó előtt lövések dördültek el, amelyek azonnal megölték

Anlauff és Lenck rendőrkapitányokat.

A tettesek elmenekültek. A rendőrség és a kommunisták között, tűzharcra került a sor, amelynek során 13 kommunistát löttek agyon.

Egy 12 éves fiú is súlyosan megsebesült.

A Kaiser Wilhelm strassén lévő épületek lakói csak feltartott kezekkel mehetnek be az épületekbe.

Megállapították, hogy a két rendőrtisztet a mozi lépcsőjéről löttek le.

Anlauff azonnal meghalt, míg Lenck a merénylet után vetette magát, de összeesett s ő is meghalt.

A szavazás eredménye szerint 9 millió 793 ezer 603 szavazatot adtak le az indítvány mellett, vagyis ennyien szavaztak »igennel« a feloszlathoz mellett.

A ref. ifjuság nyári ünnepélye

Vasárnap d. u. rendezi meg a szalontai ref. ifjuság nagy nyári ünnepélyét, amely felejtethetetlen kedves szórakozást fog nyújtani az ifjuságnak. Olcsó pénzért sokat adni, úgy szellemi, mint egyéb javakban: ez a rendezőség célja.

Két pompás egy felvonásos darabon kívül, a szalontai rádió legjobb előadóit közvetítik a közönségnek. De ezeken kívül lesz magyar tánc, lesz amerikai árverés, távirat és világposta, szóval minden amit az ifjuság kedvel.

A szereplők felkértek, hogy a ma este fél kilenc órákor próbát tartanak.

Asszonyok figyelmébe!

Ha azt akarja, hogy a feje vasalás közben ne fájjon, **ügyeljen arra, hogy csakis Bagosi-féle valódi „RETORTA” faszenet vásároljon!** Kapható: Bagosinál, Dobó u. 1.

2 SZOBA konyhas lakás és egy butorozott szoba kiadó. Ért. lehet Aradi ut 4 sz.

Meghívó

Alulírottak mint a Nagyszalontai Takarékpénztár r. t. betéteseik felkérjük betétestársainkat, hogy a f. hó 12. én szerdán délután 5 órakor a Redut (Vigadó) nagytermében tartandó értekezleten saját érdekükben részt venni sziveskedjenek.

Ezen értekezleten foglalkozni kívánunk a fentnevezett pénzintézet mai helyzetével kapcsolatosan a betétesek érdekeinek megóvása végett szükségesnek mutatózó lépésekkel.

Salonta, 1931 augusztus hó 8-án.
Adler Lajos, Bagosy Sándor, K. Balogh Ferenc, K. Balogh Sándor, Chinez András, Ellmann János, Dr. Gall Paul, Dr. Greavu Aurel, Halasi Andor, Lakatos Lajos, Leöwy József, Niste Jacob, Nuțiu Alexandru, Nyókö József, Suciu Aurel.

Pályázati hirdetmény

Az erdőgyaraki „Hangya” szövetkezet üzletvezetői állásra pályázatot hirdet. Az évi forgalom 800—900 ezer lej. Fizetés 4%, lakás. Monopol cikkek után 2%. Kaució 30.000 lej készpénz és 20.000 lej fedezet. Pályázati határidő 1931. augusztus 14-ig bezárólag.

Igazgatóság.

Strandélet Tamásdán

(Kiküldött tudósítónk jelenti) Amióta Szalonta is bekapcsolódott weekend láz tekintetében a nagy nyugati városok illusztris sorába, egyik leginkább frekvenciált strand a tamásdai lett. Nemrég még sokan alig tudták Szalontán, hogy Tamásda egyáltalán létezik s má már heti programjába mindenki beleszámítja a tamásdai fürdés örömeit. Tamásda valóban a legkiválóbb fürdési lehetőségeket nyújtja. Amellett, hogy tiszta homokos víz és kitűnő strand van, nem kis előnye, hogy (defect nélkül) alig egy óra alatt autóval el lehet érni. Vasárnaponként, s így az elmúlt vasárnapon is, szalontaiak tömege népesíti be a tamásdai strandot. A kint lévők nagyrésze azonban csodálatosképpen uszni nem tudó s láttunk olyanokat is akik csak vacsora kenyereiket elfogyasztása végett jöttek Tamásdára. Néhány jó és jobb uszó, azonban állandóan a vízben van sőt meg sem elégszenek a közhasználatban lévő stranddal, hanem új és nagyobb mélyebb vizű részeket keresnek. A falu népe, különösen a falusi „hölgyek” egész délutánokon át tiszteletteljes csodálkozással nézik a pompázó színnű fürdő dresszeket és strand pizsamákat. Apropos, „strand pizsama” Ez valóban szenzációs dolog. Ujítás. Nemrég még csak a képes magazinok és revük hasábjairól volt szerencsénk ismerni. Most már hála a kultúra rohamos terjedésének, amely valódi kozmopolita léven minket sem kerülhetett el mi is láthattunk valódi, sőt mi több valódi párizsi strand pizsamát, a szalontai strandon, illetve Tamásdán. Valóban pompás valami egy ilyen strand pizsama. Legszembetűnőbb része a hatalmas bő nadrag amelynek fehér alapján széles fekete lampaszt feszül. (Állítólag ez azért van, hogy össze ne tévesszék a „lenge magyarnak” is nevezett népies ruhadarabbal.) Aztán tartozik még hozzá egy kis kabát, ami alól megdöbbenő kacérsággal villan elő a dressz halovány színe s annak tartózkodói. Ilyen s más hasonló élvezetekben bővelkedik a szalontai strandolás, amelyhez azonban még hozzájárul mint „conditio sine qua non” az autót gyötrelmes legjobban esetben három, mindössze egy órát igénybe vevő defect.

Betéteket

keresek
170.000 Leit, —
ingatlan fedezetre első helyen való betáblázás

mellett. Cim: a kiadóhivatalban.

REGÉNY

AZ ISTEN KOSZTOSAI

Írta: INCZE BÉLA

az „Az Újság” számára.

18

Minden jog fentartva

Rákóczi földjén

Az Eperjeshez közeleső sárosi vár festői szépségű romjaihoz, nagyobb társaságban indultak. A várhegy aljára kocsi mentek. Ott leszállván néhány idősebb ur azonnal letelepedett a savanyuvizes bor melletti kaláberre, az asszonyok az uzsonna elrendezéséhez láttak, míg a fiatalság; a lányok, gavalérjaikkal gyalogsútára indultak, fel a hegyormon fekvő romokhoz.

Ragyogó, enyhésugaru májusi délután volt. A tiszta égboltozat verőfényrel borult rá a zöldelő pusztákra, amelyek között pirosítottak a pipacs harangjai és szeliden mosolygott a buzavirág kék szeme (Amazok: a piros lepel a fekete maghonnal, a Rákóczi család színeit viselik, a buzavirágok a szép Rákóczi Ferencné szemeire hasonlítanak.) Mezei virágok tarka szőnyege terült el a vidáman csobogó patakok partján és a hatalmas hársak alatt fehéren csillogott a régi Lengyelország fele vezető széles út.

A hegyoldalon most nyílt a vadborostyán és mámorító illata ott szállongott a csattogó fülemilék dalaitól zengő, langyos levegőben. A bűbajos tavasz, minden szépsége kitárult és varázsa reáhullott a fiatal szívekre. Beszállott a tiszta fellegek ábrándokat rejtő mélyébe, a képzelet elmélázó hangulatát keltve föl, amint a legendás szabadsághős egykori sásfészkének romjait nézegették. A mohával fedett, lengő fűszálakkal benőtt, omlóporló kőfalak közt ott látták a magyar nemzet legtisztább, legnemesebb szívű történelmi alakját, Rákóczi Ferenczet, szerelmi boldogsága édes napjaiban és érezték a szépséges hitvestárs kétségbeesítő megdöbbenését, amikor daliás, ifjúterjét, gonosz cselszövésre, durván hurcolták el a szerető fiatal nő oldala mellől...

Itt is ott is iőhangzott a leányok lelkesülő csodálkozása:

— Milyen szép romok! ...
— Nagyszerű vár lehetett! ...
— Itt a magasban! ...
— Gyönyörű kilátás! ...
— Szeretnék itt lakni! ...
— Boldogság volna! ...
— Milyen erős falak! ...
— És magosak! ...
— Kivált az őrtorony... még ma is...

— Kár volt ezt a várat lerontani. Erőszakkal, kegyelet nélkül.

Ezt Gáthy Lóránt mondta, rá gondolván a pusztításra, amely-

lyel, a szatmári béke után, az ország annyi történelmi nevezetességű várat, köztük Murányt, a sárosi várat és Erdélyben az utolsó tűzimádók fészket, az Aporok és mondákról híres otthonát, a csodaszép fekvésű Bálványos várat felrobbantották, nehogy valaha még oltalmat, menedéket, erőt adjanak az annyiszor elkeserített, vérgörbácsolt nemzet ellenállásra gondoló fiainak.

— Talán most is karddal védnek meg a hős kurucok?

Ezt pedig Ritter von Schweinitz főhadnagy mondta, Wallner alezredes unokaöccse. Kártyas, hetvenkedő katonatiszt, aki már csak előnyös házasság révén remélhette a rangja megtartását, jobban mondva megmentését.

— Azzal is megvédték, — felelt Gáthy.

— Rég kicsorbult az már! ... — hetvenkedett Schweinitz.

— Az a kard még most is éles, uram! — szólott élesen Lóránt.

— Talán az ágyukat is kettévágja? — csufolódott a ritter és utánna tette, hangos nevetéssel:

— A bömbölésüktől is kettéreped az már! ...

— Van bömbölés, amit elnémit az! ... — vágta ki, még élesebben Gáthy Lóránt.

— Ugyan? — veresedett Ritter von Schweinitz — Tán valami bőszbikát?

— Még ha emberi bőrbe bujt is ... — erősödött a Gáthy felindulása.

— Csodálatos! ... Szeretném látni! ... — villogott a szeme a katonának.

— Lehet. Amikor tetszik. — Válaszolt nyugodtan Gáthy.

— No majd megnézzük ... Minpenesetre! — fejezte be csöndes gunnyal mosolyogva Schweinitz főhadnagy a dialógust, amiből csupán a férfiak értették meg, hogy a párbeszéd, hamarosan, párbajüggyé nőtte ki magát. A leányok tréfás szóváltásnak tartották, az egész vitát. És betelven a romok és a kilátás szemléletében talált gyönyörködéssel, vidáman siettek le a kaláberező és itókázó urak mellett már fölterített uzsonnához.

A párbaj elég szigorú feltételekkel indult, de már az első összecsapásnál végűt ért. Gáthy kardja, az elhárított csel fogás után, erős primvágással sujtott le ellenfelére, akinek nemcsak arcán vágott, homlokától — állig erő barázdát az éles penge, de az eihárításra későn fölémelt karba is mélyen bevágott.

Azonban Gáthy Lóránt kardja nemcsak Ritter von Schweinitz ur hetvenkedését vágta keresztül, hanem a tervezett házassághoz vezető utat is. Mert a főhadnagy gunnyos hetvenkedése miatt, Lóránt nyilatkozása, Hedvig előtt, eimaradt és azt a párbaj után már nem tehette meg, — tekintettel arra, hogy a ritter ur közeli rokona volt a

Wallner családnak és így a tapasztalt rokonszenv dacára is, kinos helyzet elé állította volna úgy Hedviget, mint szülőit.

Mint hogy pedig a párbaj híre gyorsan elterjed az egész városban, — a Schweinitz súlyos sebesülése folytán amugy se lehetett volna titkolni, Gáthy Lóránt, bár tisztis rangja mentségül szolgált a párbaj vétsége ellen, elkerülhetetlennek tartotta törvényszéki hivatalából való távozását és mivel a megyében éppen tisztujítás volt, pályázatára, nagy lelkesedéssel választották meg az egyik szolgabírói állásra.

Igy, egy udvarias, szívélyes, de mégis szomorú bucsuzással véget értek a Wallner családnál töltött kedves órák, amelyek addig olyan biztatón mutatták, jelezték a feléje mosolygó, derűs boldogságu napjait, a zavartalan békességű családi életnek.

A disznószemű barát

— Poh valen Pán Jezusz Krisztusz! ... Dicsértessék ... nagyságos Uram! — hangzott a nap-sütéses uccán elgondolkodva haladó Gáthy Lóránt fülebe.

— Návaki! Ámen! Mindörökké... — felelte rá, amint föltekintett.

A mellékuccából Fráter Lojzsko toppant elibe. A disznószemű barát, amint a tréfás paptanár, Halász Gyurka elnevezte, mélyen ülő, apró, pislogó és rőt szempillákkal sűrűn benőtt szeméről. Tulajdonképpen Aloizius volt a neve, de mindenki csak Lojzsko néven ismerte a kaputnyitogató és időnként a zárdá részére kvestáló, az az kéregető frátert.

Vastag csuhája, széleskarimájú nemez kalapja ugyancsak nehéz és kényelmetlen viseletnek bizonyult, a forró nyári napon. Kövér, lángoló arcán állandóan jelentkeztek a veritékcsöppek, a nagy, kézsebkendő állandó használata dacára. Lojzsko fráter ugyanis folyton törülgette arcát és közben, kalapját leemelve, homlokát is és — folyton fujt, de nagyokat.

— Rémitő a meleg ... nagyságos uram! ...

— Most az ideje Lojzsko. Érik a gabona.

— Érik ... érik ... Istennek hála! ... De baj az embernek ...

— Annak se árt, ha érik.

— Igaz ... némelyiknek. De nem nekünk ... nagyságos Uram! ... Mi már megértünk.

— A meleget nekünk is tűrni kell, Lojzsko!

— Nehéz, nagyságos uram! ... Nagyon nehéz. Már alig lélegzem. Bizony alig ... — sóhajtott Lojzsko fráter. És fujt ismét nagyokat és emelgette rákszerű arcához a nagyterjedelmű, kék zsebkendőt.

Gáthy elérte a nagy melege való hivatkozás tulajdonképeni értelmét, amiben holmi célzás is foglaltatott, mert hát éppen a söröcsarok előtt állottak.

— Jó lesz egy pohár sör, Lojzsko, — mondta. Éppen a tövére vagyunk.

— Bizony ... éppen jó nagyságos uram, — mosolygós széles ábrázattal. És nagy udvaraskodások közepette nyitotta ki a sörház kapuját Gáthy előtt.

— Két korsó sört! — szólott Gáthy a pincérnek. Üljön le, Lojzsko. Itt jó hűvös van.

— Köszönöm alázattal ... csak állok, nagyságos ur! ...

— De jobban esik a sör, ha és nyégodtan pihen.

— Így is jó, nagyságos uram! És hajtotta is már föl a korsót majdnem fenéig üritve. Én csak így állva iszom ... némelykor egy pohárral ...

— Még egy korsót, Lojzskónak! — szólott Gáthy a pincérnek, ahhoz is már a frissen habzó italt Lojzskónak, aki előtt üresen állott az első korsó.

Isten éltesse, nagyságos Uram! — emelte az ujonjott korsót ajkához.

— Isten éltesse Lojzsko! — ivott Gáthy is.

— Köszönöm nagyságos ur! ... Igazán jó sör ... nagyon jó. Rég nem ittam ilyent ...

— Itt, mindig friss.

— De már régen voltam itt ... nagyságos ur. Vidéken jártam, kvestálni kegyes adományokat a zárdá részére. Majd két hétig.

(Folyt. köv.)

Radióműsor

Hétfő, augusztus 10
BUDAPEST

- 4 Előadás az akkumulátorokról
- 5 Novellák
- 5:25 Honvédenekar
- 6:40 Amatőrposta
- 7:40 Cigányzene
- 9 Operaházi zenekar
- 10:30 Jazz zene

Kedd, augusztus 11
BUDAPEST

- 9:15 Hangverseny
- 12 Harangszó, időjárás, utána rendőzenekar
- 4 Mesék
- 5:30 Cigányzenekar
- 6 Helyes magyarság — magyar helyesírás
- 6:30 Zenekari hangverseny
- 9 Cigányzenekar
- 10:20 Magyar kamarazene
- 11:15 Szalonzenekar

ELADÓ egy alighasznált fél fehér háloszoba butor olcsó áron. Értekezni a katolikus iskolában.

ELADÓ Váradi ut 10 számú ház. Ért. ugyan ott.

150 drb. hibátlan hódfarku cserepet vennék. Arany ucca 34.

EGY kettős rolósjátó eladó. Váradi-ut 41. sz. a.

KIADÓ négy szobás, uri magánház, parkirozott udvarral, Toldi ucca 22 sz. a.

KÖZPONTHOZ közel egyszerűbb magánlakást lehetőleg nagy kerttel és istállóval október 1-re bérbeveszek. Cím a kiadóban.

TAKARÉK-PÉNZTÁRI betétért eladó egy 6-os M. A. V. cséplőgép traktorral, egy háló és szalon berendezés, ezenkívül vetőgép és hintó. Ért. Moga főjegyzőnél.